

Savnet

Metoderapport, Skup 2021

Siden 1970 er minst 68 personer savnet og aldri funnet i Trøndelag

Hvert år forsvinner over tusen personer i Norge. Mange kommer til rette etter kort tid, mens noen aldri blir funnet. Riktig registrering i Saknetregisteret er kritisk for muligheten til å løse eldre savnetsaker. Adresseavisen har avdekket at politiet ikke hadde full oversikt over uløste savnetsaker i Trøndelag. Gjennom omfattende undersøkelser med blant annet graving i avisarkiv, dommer og bred kildekontakt fant Adresseavisen 29 savnetsaker fra perioden 1970-2020 som politiet sier de ikke hadde oversikt over i Saknetregisteret. Avsløringen førte til at Trøndelag politidistrikt startet et eget savnetprosjekt der manglende saker ble registrert. Samtidig ønsker politiet å hente inn DNA-prøver i 61 savnetsaker.

Innsendere:

Kristoffer Furberg
Alexander Killingberg
Therese Alice Sanne
Jacob Storgaard Jensen
Agne Ødegaard

Takk til:

Ann-Inger Borstad, Charlotte Sundberg

Publisert:

Fra 16.04.2021. Prosjektet omfatter foruten dokumentaren som først ble publisert, ni andre artikler og et videomøte. Siste artikkel ble publisert 09.09.2021.

Kontaktpersoner:

Kristoffer Furberg – kristoffer.furberg@adresseavisen.no
Alexander Killingberg – alexander.killingberg@adresseavisen.no

Redaksjon:

Adresseavisen
Postboks 3200 Torgarden
7003 Trondheim

Trondheim, 17. januar 2022

Innhold:

- 1. Innledning og idé.**
- 2. Slik startet prosjektet.**
- 3. Mål.**
- 4. Organisering av arbeidet.**
- 5. Metoder, motstand og utfordringer.**
  - 5.1. Etterlysningsregisteret
  - 5.2. Saknetregisteret
  - 5.3. Motstand. Hva kan politiet opplyse?
  - 5.4. Egen kartlegging.
  - 5.5. Metode. Søk i avisarkiv.
  - 5.6. Metode. Kvalitetssikring. Kjente saker.
  - 5.7. Metode. Kvalitetssikring. Spisset søk.
  - 5.8. Metode. Kvalitetssikring. Muntlige kilder.
  - 5.9. Metode. Kvalitetssikring. Rettsdokumenter.
  - 5.10. Metode. Kvalitetssikring. Pårørende.
  - 5.11. Motstand. Hvordan finne slekt?
  - 5.12. Metode. Dødsannonser, vielsesannonser og annet.
  - 5.13. Metode. Spørsmål til pårørende.
  - 5.14. Motstand. Sto sakene vi fant i Saknetregisteret?
  - 5.15. Utfordring. Full oversikt?
  - 5.16. Kartlegging av løste savnetsaker.
- 6. Funn og nyhetsverdi.**
  - 6.1. Omfang og manglende registrering.
  - 6.2. Mangler DNA.
  - 6.3. Mange ulykker, få mysterier.
  - 6.4. Å leve videre.
  - 6.5. Kartlegging av løste savnetsaker.
- 7. Konsekvenser.**
  - 7.1. Politiets eget savnetprosjekt.
- 8. Etske problemstillinger.**
- 9. Formidling.**
- 10. Vedlegg.**

1. Innledning og idé

1. august 2020 fikk to gamle savnetsaker plutselig ny aktualitet da en død person ble funnet i Holden, vest for Malm i Steinkjer kommune. Det viste seg at to personer var savnet etter båtulykker på innsjøen i henholdsvis 1981 og 1998. Etter en DNA-test ble det endelig bekreftet at det var trondhjemmeren Asbjørn Foldahl som ble funnet etter hele 39 år i vannet.

– Nå kan vi endelig få ham hjem, sa barnebarnet til Adresseavisen den gang.

Saken fikk oss til å stille spørsmålene:

- Hvor mange slike skjebner finnes det i Trøndelag?
- Sitter det mange pårørende rundt omkring som aldri har fått se igjen sin kjære?

I Norge skal Kripas i Saknetregisteret ha oversikt over personer som er savnet og antatt omkommet. Når levningene etter en person blir funnet, sjekkes disse opp mot registrerte savnetsaker. Saknetregisteret er derfor viktig for å kunne identifisere savnede som blir funnet etter lang tid.

Adresseavisen fikk kort tid etter funnet i 2020 vite at Foldahl, som ble funnet etter 39 år, visstnok ikke sto registrert i Saknetregisteret⁽¹⁾. Dette kunne tyde på at politiet kanskje ikke hadde full oversikt over alle savnetsakene i fylket, og vi begynte å gruble på nye spørsmål:

- Er det mange gamle savnetsaker som politiet ikke har oversikt over i dag?
- Hvilke konsekvenser kan dette få?

I saken med Foldahl fikk ikke den manglende registreringen noen avgjørende betydning. Politiet fikk via lokalkjente raskt vite hvem som var savnet i innsjøen i nyere tid.

Men hva om levninger blir funnet i sjøen eller havet der funnstedet kan ligge mange mil unna der vedkommende sist ble sett i live? Da vil en fullstendig oversikt over gamle savnetsaker være svært viktig for å kunne identifisere. I og rundt Norge er det funnet minst 39 levninger som aldri er blitt identifisert, 2 av dem i havgapet i Trøndelag. Full oversikt over savnede personer som aldri er funnet, øker sjansen for å identifisere og gi pårørende en grav å gå til.

Adresseavisen gikk i gang med en egen omfattende kartlegging av savnetsaker i Trøndelag etter 1970. Det ledet blant annet til følgende resultater:

- Adresseavisens undersøkelser viser at minst 68 personer er savnet og aldri funnet i Trøndelag fylke siden 1970.
- 29 av de savnede personene Adresseavisen fant gjennom egne undersøkelser, sto ifølge politiet ikke registrert i Saknetregisteret.
- Etter Adresseavisens artikler startet Trøndelag politidistrikt et eget prosjekt for å registrere savnetsakene de ikke hadde oversikt over.
- Adresseavisens kartlegging avdekket også at politiet manglet DNA i en rekke savnetsaker. Som en direkte følge av avisas prosjekt, ønsker Trøndelag politidistrikt nå å hente inn DNA-prøver i totalt 61 savnetsaker.
- Avisas gjennomgang av savnetsaker gjennom over 50 år resulterte i en omfattende dokumentasjon om både uløste og løste saker samt hvordan pårørende har opplevd tragediene.

1: Heller ikke Viggo Lindstrøm, som ble savnet etter en båtutur på den samme innsjøen i 1998, sto registrert i Saknetregisteret da Foldahl ble funnet i 2020. Lindstrøm, som fortsatt er savnet, ble etterregistrert i Saknetregisteret høsten 2020. Politiet bekreftet dette etter spørsmål fra Adresseavisen.

De aller fleste savnetsakene blir løst i løpet av kort tid, men rundt omkring i Trøndelag og Norge sitter det mange familier som aldri fikk den avslutningen vi gjerne tar for gitt. Denne metoderapporten forteller blant annet hvordan vi avdekket at politiet ikke hadde full oversikt over savnetsakene, og hvordan vi jobbet for å selv skaffe oversikt over savnetsakene i Trøndelag.

2. Slik startet prosjektet

Sensommeren 2020 tok journalistene Kristoffer Furberg og Alexander Killingberg uavhengig av hverandre begge kontakt med sin reportasjeleder og luftet en idé om å grave i trønderske savnetsaker. Bakgrunnen for dette var dels sammenfallende.

Den nevnte savnetsaken som ble løst etter 39 år i innsjøen Holden, var et svært viktig utgangspunkt for arbeidet. I tillegg hadde forsvinningen til Odin André Hagen Jacobsen preget nyhetsbildet lokalt og delvis nasjonalt i nærmere to år. 18-åringen ble sist sett på Pir II i Trondheim tidlig om morgenen den 18. november 2018. Saken er den desidert mest omtalte savnetsaken i Trøndelag gjennom tidene, og politiet i Trondheim har neppe noen gang brukt like store ressurser på en forsvinnings sak. Vi ønsket å finne ut om saken var unik, eller om det er mange slike gamle mysterier i Trøndelag?

3. Mål

Vi fikk umiddelbart klarsignal til å gå i gang med et større prosjekt om savnetsaker. I Adresseavisen var dette aldri gjort før. Etter et innledende møte, ble vi raskt enige om hvor vi ville med arbeidet:

- Gi leserne en oversikt over omfanget av savnetsaker der den savnede aldri er funnet i Trøndelag de siste 50 årene. Vår avgrensning var at siste helt sikre observasjon av savnede skulle være gjort i Trøndelag fylke. Å skaffe en oversikt over alle trøndere som er savnet andre steder i verden, ville bli en nær sagt umulig oppgave da mange av disse sakene trolig ikke er offentlig omtalt. For en regionavis som Adresseavisen er det helt naturlig å avgrense prosjektet til forsvinninger som har skjedd i Trøndelag.
- Undersøke om politiet har full oversikt over alle savnetsakene i fylket.
- Skaffe mest mulig kunnskap om de forskjellige savnetsakene i Trøndelag. Er det mange mysterier der familien ikke aner hva som har skjedd? Eller vet de pårørende stort sett hva som har hendt, selv om den antatt omkomne aldri er funnet?
- Analysere løste og uløste savnetsaker for å gjøre funn som i seg selv er interessante, men som også kan være relevant for forståelsen av nye forsvinnings saker. Eksempelvis: I hvor stor grad reduseres sjansen for å finne den savnede etter hvert som tiden går? Hvor antar man at den savnede i uløste saker har forsvunnet? Hva har tidligere vist seg å være løsningen i trønderske savnetgåter der den savnede ble funnet etter noe tid?
- Gi et innblikk i pårørendes opplevelser. Hvor viktig er det for familiene at den savnede blir funnet, selv i saker der man etter alt å dømme vet hva som har skjedd?
- Gå i dybden på noen utvalgte og svært ulike savnetsaker for å formidle spennet i sakene og hvordan pårørende har levd med hendelsene.

4. Organisering av arbeidet:

Journalistene Kristoffer Furberg og Alexander Killingberg er begge ansatt i avdelingen Trondheim-Sanntid, som er en del av Adresseavisens nyhetsavdeling.

I researchfasen frem mot jul 2020 jobbet vi med prosjektet på noen enkeltdager og mellom alle andre oppdrag, mens arbeidet ble mer intensivert med enkelte lengre perioder satt av til prosjektarbeid på nyåret og frem mot ferdigstilling i april.

Therese Alice Sanne har vært med som fotograf gjennom hele prosjektet, mens Agne Ødegaard og Jacob Storgaard Jensen har stått for utvikling og design.

Arbeidet har vært ledet av reportasjeleder Ann-Inger Borstad og i en periode hennes vikar, Charlotte Sundberg.

5. Metoder, motstand og utfordringer

Hvordan skaffe oversikt over de som er savnet og aldri funnet i Trøndelag fylke de siste 50 årene?

Innledningsvis håpet vi det var mulig å få en anonymisert liste over alle sakene politiet hadde oversikt over i sine registre. Deretter var planen å dobbeltsjekke denne listen med vår egen research for å se om politiet manglet noen saker.

I det innledende arbeidet med prosjektet var vi ikke bevisst nok på forskjellen på politiets ulike register der savnede personer registreres. Vi hadde muligens fått raskere svar på våre innsynsforespørsler, om vi hadde vært enda mer presise på hvilke register vi ønsket opplysninger fra. I startfasen fokuserte vi mye på Etterlysningsregisteret. Selv om dette også var relevant, ser vi i ettertid at vi fra starten av også burde bedt om innsyn i Saknetregisteret. Etersom det kan være til hjelp for senere journalistiske undersøkelser, følger her en liten oversikt over de to mest relevante registrene når det gjelder savnetsaker og forskjellen på dem.

5.1. Etterlysningsregisteret (ELYS)

Dette registeret inneholder ifølge Kripos opplysninger om både personer og gjenstander som er etterlyst av politiet. Registeret inneholder derfor langt mer enn bare savnetsaker. Det kan blant annet være flere grunner til at en person er etterlyst.

«Personer som meldes savnet til politiet blir registrert som «etterlyst som saknet» i Etterlysningsregisteret. I de fleste saker kommer disse personene til rette, og politiet kan avlyse etterlysningen», har Kripos opplyst til Adresseavisen.

De fleste savnede personene som står oppført i Etterlysningsregisteret, er antatt å være i live. En stor andel av de trønderske savnede som står i registeret, er asylsøkere som har forsvunnet fra mottak og som er antatt å ha dratt til utlandet. Så å si alle sakene i Trøndelag i Etterlysningsregisteret er fra de siste 20 årene. Antallet savnetsaker i Etterlysningsregisteret er i stadig endring ettersom etterlysninger avlyses og nye kommer inn.

I motsetning til Saknetregisteret der lokalt politi må be Kripos om opplysninger, har de lokale politidistriktene full tilgang til og kan søke i Etterlysningsregisteret. Enkelte savnede personer kan stå oppført både i Etterlysningsregisteret og Saknetregisteret.

Selv om Adresseavisen også omtalte antall savnetsaker i Etterlysningsregisteret, var ikke dette registeret så relevant når vi skulle presentere savnetsaker der savnede ikke var funnet etter 1970. Dette fordi Etterlysningsregisteret stort sett inneholder nyere savnetsaker der savnede ofte er antatt å være i live.

5.2. Saknetregisteret

Dette er et nasjonalt register over savnede personer som er antatt omkommet eller som har vært saknet i mer enn tre måneder. Registeret inneholder også oversikt over uidentifiserte lik og likdeler, opplyser Kripos.

«Formålet med saknetregisteret er å identifisere savnede personer», har Kripos opplyst til Adresseavisen.

Det er Kripos som er behandlingsansvarlig for Saknetregisteret.

«Den enkelte politimester har ansvar for oppfølging av saknetmeldinger. Personer som er antatt omkommet eller som har vært saknet i mer enn tre måneder skal registreres i saknetregisteret. Politidistriktet innhenter og sender opplysninger om savnede til Kripos», opplyser Kripos.

Når en savnetsak sendes inn til Saknetregisteret, er det viktig at opplysninger som eksempelvis fysisk beskrivelse, DNA, fingeravtrykk og tannlegejournal er med.

«Ved funn av et ukjent lik, kan opplysninger i Saknetregisteret være avgjørende for en identifisering», ifølge Kripos.

Per februar 2021 sto over 1500 personer oppført i Saknetregisteret, opplyste Kripos til Adresseavisen. Registeret inneholder savnetsaker fra 1940-tallet og frem til i dag. Selv om savnetsaker av og til også strykes fra Saknetregisteret, er antallet savnede i dette registeret langt mer stabilt enn i Etterlysningsregisteret. Savnetregisteret inneholder alle typer savnetsaker fra antatte ulykker på sjøen til mysterier der politiet vet lite sikkert om hva som har skjedd. Blant de over 1500 sakene er det også en del nordmenn som er savnet i utlandet, men også utenlandske statsborgere som er savnet i eller ved Norge.

Etter det Adresseavisen ble kjent med gjennom arbeidet med savnetprosjektet, kan ikke lokale politidistrikt søke i Saknetregisteret. Lokalt politi må be Kripos om disse opplysningene.

Saknetregisteret var mest relevant for Adresseavisens undersøkelse av savnetsaker siden 1970.

5.3. Motstand. Hva kan politiet opplyse?

Ifølge presse.no er det ikke allmenn innsynsrett i verken Etterlysningsregisteret (ELYS) eller Saknetregisteret. Det har likevel tilsynelatende variert mye hva politiet har gitt ut av opplysninger fra Saknetregisteret. Da Adresseavisen omtalte Saknetregisteret i en enkeltartikkel i 2008, fikk avisa oppgitt antall saker fra Trøndelag som sto i registeret, men også anonymiserte opplysninger rundt omstendighetene i den ferskeste og eldste savnetsaken på lista fra Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordmøre. Tidligere omtaler av savnetsaker i Trøndelag, viste at Adresseavisen også da hadde fått lignende opplysninger. Avisen Tidens Krav publiserte i 2008 en anonymisert liste over de savnede personene Nordmøre og Romsdal politidistrikt hadde oversikt over helt tilbake til 1963. Her sto omstendighetene rundt hver forsvinning omtalt helt kort.

Med bakgrunn i dette, hadde også vi et håp om at vi fra politiet skulle få en anonymisert liste over savnetsakene de hadde oversikt over i Trøndelag. Vi håpet det var mulig å få dato, stedet hvor hendelsen skjedde og en kort og anonymisert beskrivelse av omstendighetene i hver enkelt sak. Til å begynne med ba vi om opplysninger om savnetsakene i Etterlysningsregisteret. Vi fikk først til svar at politiet ikke kunne oppgi noen opplysninger rundt omstendighetene i sakene, men vi fikk en statistikk over antall savnetsaker i Etterlysningsregisteret år for år.

Vi valgte å klage. Vi argumenterte blant annet med at de fleste uløste savnetsakene i Trøndelag var offentlig omtalt i avisa da hendelsen skjedde, og at de derfor uansett var kjent for allmennheten. Cirka to måneder etter vår aller første forespørsel til politiet vedrørende prosjektet, foretok politiet en delvis omgjøring av avgjørelsen. Politiet anså fortsatt at opplysninger om omstendighetene rundt savnetsaker var underlagt taushetsplikt, men med unntak av saker som ble ansett som «alminnelig kjent jf. politiregisterloven § 23 første ledd, jf. offentleglova § 13». Politiet foretok da en egen vurdering, og kom frem til at fire av savnetsakene i Etterlysningsregisteret var å anse som «alminnelig kjent». Vi fikk da opplysningene vi hadde bedt om i de fire sakene. Dette svaret var vi tilfreds med ettersom det var mer i tråd med hvilke opplysninger politiet tidligere hadde gitt i omtale av savnetsaker.

Noen måneder inn i researchfasen kontaktet vi også Kripos for å høre hvilke trønderske savnetsaker de hadde oversikt over i Saknetregisteret. Kripos påpekte at det er politidistriktene som eier savnetsakene selv om Kripos har ansvar for selve registeret. Derfor var det først og fremst politidistriktet som måtte avgjøre hvilke detaljerte opplysninger vi kunne få fra Saknetregisteret, selv om Kripos også kunne gi oss noen overordnede tall. Vi ba både lokalt politi og Kripos om å få en oversikt over antall savnetsaker fra Trøndelag politidistrikt som sto i Saknetregisteret. Her spurte vi også om å få antall saker år for år i perioden 1970 og frem til 2020. Vi presiserte at vi var interesserte i saker som hadde skjedd i Trøndelag, og ikke trøndere som var savnet andre steder i landet eller i utlandet.

Vi fikk etter cirka to måneder svar fra politidistriktet om antall savnede personer fra Trøndelag politidistrikt som står registrert i Saknetregisteret. I tillegg fikk vi oppgitt antallet registrerte saker i den perioden vi undersøkte, altså etter 1970. I mellomtiden hadde det vært julefeiring, og etter jul hadde vi et møte med politiet der vi la fram prosjektet på nytt samt våre argumenter for hvorfor vi mente saker som var offentlig omtalt i avisa, burde anses som «alminnelig kjent». Det nye møtet samt flere eposter med utdypende argumentasjon er nok noe av årsaken til at det tok lang tid å få svar. I tillegg fikk vi vite at lokalt politi ikke har tilgang til Saknetregisteret, og derfor må spørre Kripos for å få ut informasjonen.

Vi forsøkte som nevnt å få svar på antall registrerte savnetsaker fra Trøndelag politidistrikt i Saknetregisteret år for år etter 1970. Dette var viktig for å kunne sammenligne med vår egen undersøkelse (se under). Tall år for år fikk vi ikke, men etter en justert forespørsel til Kripos, fikk vi antall saker tiår for tiår. Det var til noe hjelp.

Tallene fra politiet ga et bilde av antall saker politiet selv hadde oversikt over. Selv om antallet registrerte saker fra Trøndelag politidistrikt ga oss en pekepinn, forsto vi også at tallene fra Saknetregisteret ikke var helt sammenlignbare med vår egen kartlegging. Vi var interesserte i uløste savnetsaker der siste sikre observasjon av den savnede hadde skjedd i Trøndelag, mens det i Saknetregisteret også er oppført en rekke trøndere som er savnet andre steder enn i Trøndelag, eksempelvis sjømenn som har falt over bord fra skip i utlandet. Vi fikk før publisering ikke svar på hvor mange av «trøndersakene» i Saknetregisteret som geografisk hadde skjedd i Trøndelag, da politiet ikke hadde noen oversikt over dette.

5.4. Egen kartlegging

Parallelt med våre forespørsler til politiet, startet vi med å gjennomføre vår egen selvstendige kartlegging av savnetsaker i Trøndelag etter 1970. Dette arbeidet begynte så å si samtidig som den aller første forespørselen til politiet. En egen kartlegging var uansett nødvendig for å kunne undersøke om det var saker som politiet ikke hadde oversikt over i sine registre. Ettersom vi etter hvert ble klar over at vi ikke kom til å få alle de opplysningene vi hadde håpet på fra politiet, forsto vi at vår kartlegging i større grad måtte stå på egne bein.

5.5. Metode. Søk i avisarkiv

Vår aller viktigste metode for å finne savnetsakene, var å bruke avisarkiv. Det var ved denne metoden vi fant så å si alle de 68 sakene vi til slutt skrev om. De fleste uløste savnetsaker blir omtalt i avisa. De utløser ofte store leteaksjoner over lengre tid, noe som det er helt naturlig at blir offentlig omtalt.

Arkivet til en rekke aviser er i dag digitalisert på Nasjonalbibliotekets hjemmeside. Før vi begynte å søke, satte vi oss ned og lagde en liste i prioritert rekkefølge over søkeord. Hensikten var å finne søkeord som i størst mulig grad sikret at vi fant de fleste sakene. Ord som «savnet» og «savnede» var naturlig nok blant våre viktigste søkeord, og vi gikk gjennom alle treff i Adresseavisens arkiv fra 1. januar 1970 på disse ordene. Vi brukte også en mengde andre treffsikre søkeord som eksempelvis «forsvunnet», «leteaksjon», «aldri funnet», «antatt omkommet», «druknet» og ulike former av alle ordene.

Vi leste også gjennom avisomtalen av flere savnetsaker fra ulike tiår for å undersøke om søkeordene våre var treffsikre og om det var andre ord vi burde benytte. Skrivemåter som «sokning» og «saknet» var eksempelvis mer vanlig før årtusenskiftet. Ord som «savnet» og «savnede» blir så å si alltid benyttet når en person ikke blir funnet i dag. Slik var det ikke alltid på 1970- og 1980-tallet. I saker der noen var savnet etter en ulykke på sjøen, kunne dette enkelte ganger bare bli omtalt som en drukning uten at ordet «savnet» ble brukt.

Nasjonalbiblioteket gir også muligheter til å foreta såkalte nærhetssøk. Man kan altså søke på to eller flere ord som står i nærheten av hverandre eksempelvis i en avisartikkel. Etter ordene man vil søke på, legger man til tegnet ~. Et eksempel:

«Savnet Rissa» ~10.

Tallet angir her maks antall ord det kan være mellom de to ordene du søker etter. Vi benyttet denne muligheten i enkelte av våre søk, blant annet da vi dobbeltsjekket savnetsaker tettsted for tettsted.

Vi søkte også i lokalaviser, riksaviser og andre medier for å fange opp eventuelle saker vi ikke hadde funnet.

5.6. Metode. Kvalitetssikring. Kjente saker

Før vi begynte å søke i avisarkivene, fant vi også frem eldre savnetoversikter som Adresseavisen og andre aviser hadde publisert. I enkelte artikler var en del eldre savnetmysterier omtalt. Vi hadde dermed anledning til å kvalitetssikre treffsikkerheten til våre søk underveis i arbeidet. Fant vi de sakene vi allerede visste om?

Innledende kontakt med eksempelvis pensjonert redningsskøytemannskap, gjorde også at vi i forkant av avissøkene kjente til en rekke savnetsaker. Kildene nevnte saker de husket fra eget arbeid, og vi fikk da anledning til å sjekke om vi fant disse sakene når vi søkte. Etter hvert som disse sakene dukket opp i våre avissøk, fikk vi også en bekreftelse på at søket vårt var relativt treffsikkert.

5.7. Metode. Kvalitetssikring. Spisset søk

Når vi i avisarkivet fant en savnetsak der den savnede muligens aldri var funnet, gjorde vi mer målrettede søk på nettopp denne saken for å dobbeltsjekke at et funn ikke var omtalt. I enkelte tilfeller førte dette til at vi fikk bekreftet at savnede var funnet etter dager eller måneder.

Etter å ha gått gjennom tusenvis av søketreff, satt vi igjen med en liste over personer vi antok var savnet og aldri funnet. Denne listen kvalitetssikret vi videre ved hjelp av andre metoder (les lenger ned).

5.8. Metode. Kvalitetssikring. Muntlige kilder

Vi kontaktet også flere titalls muntlige kilder for å fange opp savnetsaker vi eventuelt ikke hadde funnet gjennom avissøk. Kildene vi snakket med var eksempelvis personer med lang erfaring fra politiet og andre nødetater, redningsskøyter eller andre deler av redningstjenesten og lokale historielag. Spesielt innen redningsskøytene var det flere pensjonister som husket en rekke leteaksjoner der den savnede aldri ble funnet. Denne kvalitetssjekken bidro til at vi fant én sak vi ellers neppe ville ha fanget opp.

5.9. Metode. Kvalitetssikring. Rettsdokumenter

Når en savnet person er antatt omkommet, avsies det som regel en dødsformodningsdom eller kjennelse. I ulykker eller saker der man vet hva som har skjedd og det ikke er grunn til å tvile på at savnede er død, skjer dette gjerne etter noen måneder. I saker der det er høyst usikkert hva som har hendt, kan det ta mange år før en slik sak reises. I andre tilfeller blir det aldri gjort. Disse rettsdokumentene ble en viktig kilde i vårt arbeid med å kvalitetssikre savnetsakene vi hadde funnet. Det ga også en mulighet til å dobbeltsjekke opplysningene fra avisomtalen av sakene. I noen få tilfeller var det på denne måten vi fant navn på den savnede og pårørende.

Vi kontaktet tingrettene i Trøndelag og ba om alle dødsformodningsdommer og kjennelser så langt tilbake i tid som mulig. Tingrettene hadde stort sett mulighet til å søke digitalt tilbake til rundt 1990, og vi fikk tilgang på kjennelsene og dommene i denne 30-årsperioden. Vi ba i en rekke tilfeller også om spesifikke dødsformodningsdommer som var eldre enn dette. Tingretten måtte da lete manuelt i arkivene. I flere tilfeller fikk vi de dokumentene vi etterspurte, men i noen tilfeller klarte ikke retten å finne disse. Forklaringen kan være at dommen ble avsagt andre steder i landet eller at det rett og slett er hull i rettsarkivene. En komplett oversikt over alle uløste savnetsaker i Trøndelag ligger dermed heller ikke i arkivet til de lokale domstolene.

5.10. Metode. Kvalitetssikring. Pårørende

Vår viktigste metode for å kvalitetssikre de opplysningene vi hadde funnet i avisarkivet, var å snakke med pårørende og andre som kjente sakene godt. Dette var avgjørende for at vi skulle kunne være helt sikker på at den savnede ikke var funnet. Dessuten ønsket vi å informere alle familiene i forkant av omtalen.

I så godt som alle tilfeller viste vår research seg å stemme, og vi fikk bekreftet at den savnede ikke var funnet. I noen ytterst få tilfeller viste det seg at den savnede hadde forsvunnet frivillig og var i live, men her var vi relativt sikre på dette før vi tok kontakt med personer som kjente den savnede. Vi forsøkte derfor å tilpasse måten vi la fram saken på.

5.11. Motstand. Hvordan finne slekt?

I mange tilfeller var det lett å komme i kontakt med pårørende eller andre som kjente den savnede. Navnet til savnede sto i de aller fleste tilfeller i avisa. Også navn på slektninger var noen få ganger nevnt i avisomtalen av saken, og ofte hadde hendelsen skjedd i små lokalsamfunn der alle kjente alle. I andre tilfeller fant vi navn til slektninger i dødsformodningsdommen eller ved hjelp av åpent tilgjengelige slektsider på nett.

Men i en del saker var det ikke så enkelt å finne pårørende. Da måtte vi ta den journalistiske kreativiteten i bruk. Her må det påpekes at det var svært viktig for oss å varsle pårørende om omtalen av saken. I tillegg var dette en helt avgjørende del av vår kvalitetskontroll av opplysningene. Derfor la vi ned en stor innsats for å få kontakt med de riktige personene. Journalister får ikke oppgitt navn på barn, ektefeller eller andre nære slektninger fra Folkeregisteret. Derfor måtte vi noen ganger ta i bruk mer kreative metoder. Det var stort sett savnetsaker der savnede var bosatt i byer eller kom fra andre deler av landet, som kunne være utfordrende. Og gjerne eldre saker der flere nære slektninger var gått bort. I noen tilfeller kunne det være svært tidkrevende å finne pårørende.

Her er et eksempel:

I ett tilfelle sto kun fornavnet til to nære kvinnelige slektninger i minneannonsen etter den savnede. Begge hadde tydeligvis et annet etternavn enn den som var forsvunnet. Det ble blant annet en tur på kirkegården for å finne minnesteinen etter savnede, da denne ikke var digitalt tilgjengelig. Og på steinen sto hele navnet til den ene kvinnelige slektningen som naturligvis ikke var i live lenger. Ved å søke på dette navnet i avisarkivet, fant vi en gammel artikkel med hele navnet til den andre kvinnelige slektningen. Vedkommende hadde selvfølgelig skiftet navn siden den gang, men via et nytt søk på hennes tidligere navn kom vi frem til hennes eksamboers fulle navn. Vi fant også en fødselsannonse som inneholdt de samme navnene. Dermed visste vi at vi trolig var på rett spor. Barnet i fødselsannonsen er i dag en ung voksen, og vi regnet med at vedkommende hadde samme etternavn som faren. Via «barnets» Facebook-profil dukket endelig den vi var på leting etter opp i vennelista, selvfølgelig med et etternavn vi ikke hadde sett før. Da var det bare å slå på tråden, og vedkommende satte pris på at vi tok kontakt og takket oss for at vi gjorde dette prosjektet om savnetsaker.

Gjennom prosjektet var vi i kontakt med den nærmeste familien til nesten alle de savnede. Dette var viktig både som en kvalitetssjekk av våre opplysninger, men ikke minst for å

informere om prosjektet, våre motiv og hva vi hadde tenkt å skrive. I tillegg ga denne dialogen oss et unikt innblikk i hvordan pårørende hadde opplevd hendelsen.

I noen svært få saker fantes det ikke lenger nær familie som var i live. Da måtte vi kvalitetssikre opplysningene ved å snakke med andre som kjente saken og savnede godt. I disse tilfellene brukte vi alltid minst tre uavhengige kilder. I enkelte saker fikk vi også bekreftet fra politiet at saken fremdeles sto oppført i Saknetregisteret.

5.12. Metode. Dødsannonser, vielsesannonser og annet

Her følger en del tips til hvordan man kan finne slekt og etterkommere:

- Dødsannonser eller minneannonser. Dette var en svært viktig kilde for oss, og sørget for at vi ofte kunne ringe direkte til riktig person. I annonsene står fornavn og av og til også hele navnet til pårørende. Menn vil også ofte ha samme etternavn som avdøde, og da holder det gjerne å vite fornavnet. Basert på det som sto i dødsannonsen, søkte vi i telefonkatalogen på samme navn som vi antok var riktig navn til den pårørende. Dersom vi fikk treff og vedkommende var bosatt på samme sted som savnede hadde bodd, var det en god indikasjon på at vi var på rett spor. I savnetsaker kan det naturlig nok gå nokså lang tid mellom hendelsen og publiseringen av annonsen, ettersom familien gjerne avventer resultatet av en leteaksjon. Vi måtte derfor av og til søke målrettet på navnet til den savnede over en lengre tidsperiode for å finne dødsannonsen.
- Vær obs på feilstaving og mellomnavn. I noen tilfeller hadde avisa stavet navnet til den savnede feil når hendelsen ble omtalt. Vi måtte derfor forsøke flere ulike stavemåter for å finne dødsannonsen og andre relevante opplysninger. Søkene i avisarkivet i Nasjonalbiblioteket er av og til også mindre treffsikre når søkeordet inneholder æ, ø og å, fordi disse bokstavene ikke alltid fanges opp. Vi måtte derfor i et par tilfeller improvisere med å bla gjennom avis for avis manuelt for å finne noen av dødsannonsene. Det er også smart å være obs på mellomnavn. I den redaksjonelle omtalen av en sak står ikke alltid personens fulle navn. Når man søker i Nasjonalbiblioteket, kan man derfor foreta et nærhetssøk for å finne dødsannonsen uten at man kjenner mellomnavnet. Du kan for eksempel søke slik: «Hans Hansen»~2. Her vil man få alle treff på Hans Hansen, selv om vedkommende skulle ha to mellomnavn.
- Vielsesannonser. Kvinner kan være vanskeligere å spore opp da de ofte skifter navn når de gifter seg. Her kan vielsesannonser være til god hjelp for å finne det nye etternavnet. Uten fødselsdato hadde vi ikke mulighet til å få ut navneendring eller bostedsendring fra Folkeregisteret.
- Andre annonser og omtaler. Fødselsannonser, bursdagsannonser, eiendomsoverdragelser og andre avisomtaler kan også være til god hjelp for å finne slektninger og pårørende.
- Sammenlign opplysninger. Å se flere opplysninger i sammenheng er et godt tips for å dobbeltsjekke at man er på rett spor. Av og til kan det by på problemer når den du antar er riktig person, har et svært vanlig navn. Du tror du har funnet hele navnet til den du leter etter, men i telefonkatalogen får du 50 treff på dette navnet. Du vil selvfølgelig ikke ringe feil og bry andre med dette. Hvordan vite hvilken som er den riktige når du ikke vet hvor vedkommende bor? Fra dødsannonsen har du ofte også fornavn til andre familiemedlemmer. Ved å gå gjennom vennelista til dem du tror kan

være riktig person på Facebook, kan du finne igjen de samme fornavnene som sto i dødsannonser. Likedan kan du gå gjennom treffene på samme person i avisarkivet, og der finner du en eiendomsoverdragelse eller en avisartikkel der de samme navnene er nevnt. Plutselig har du sannsynliggjort bosted, og i tillegg har du hele navnet til et annet familiemedlem som forhåpentligvis ikke har et like vanlig navn.

- Gravsted. På en gravstein eller minnestein står gjerne hele navnet til flere slektninger. Dette kan ofte være en viktig ledetråd for å finne etterkommere. På slektogdata.no/gravminner er det mulig å søke digitalt på norske gravsteder. Her kan man i mange tilfeller søke og se bilde av den aktuelle grav- eller minnesteinen.
- Gruppebilder og eiendomshistorikk. I tilfeller der det ikke er mulig å finne slektninger og det i tillegg er vanskelig å komme frem til folk som kjente vedkommende, kan også andre metoder være til hjelp. Gamle klassebilder fra skole eller militæret kan gi navn på relevante kilder. Hvis du kjenner den tidligere bostedsadressen til personen du er interessert i, kan eierhistorikken i Eiendomsregisteret gi svar på hvem som var nærmeste nabo den gang vedkommende bodde der.

5.13. Metode. Spørsmål til pårørende

Dersom en savnet person i dag skal registreres i Saknetregisteret, sender politiet inn DNA fra den savnede eller referanseprøve fra familiemedlemmer til registeret. Dette bidrar til å kunne identifisere sikrere og raskere ved funn av levninger. DNA-teknologien ble vanlig i Norge først utover 1990-tallet, og den er stadig i utvikling. Politiet har de siste 15 årene også hentet inn DNA-referanseprøver i eldre savnetsaker, som et ledd i å komplettere Saknetregisteret.

Adresseavisen ønsket å undersøke hvordan dette var gjennomført i savnetsakene i Trøndelag. I dialogen med pårørende spurte vi derfor om noen i familien etter savnetsaken hadde avgitt DNA-referanseprøve til Saknetregisteret.

Vi spurte pårørende om hvordan det har vært å leve videre uten å ha en vanlig grav å gå til, og om det ville utgjort en forskjell dersom den savnede ble funnet.

5.14. Motstand. Sto sakene vi fant i Saknetregisteret?

Her måtte vi gå flere runder for å få svar. Gjennom vår selvstendige kartlegging, fant vi ved hjelp av avisarkiv og andre kilder 68 savnede personer (2 av dem fikk vi vite om fra politiet) som aldri var funnet i Trøndelag etter 1970. I tiden før publisering forsøkte vi å få svar på hvorvidt politiet hadde oversikt over de samme sakene. Vi argumenterte med at så å si alle de aktuelle savnetsakene allerede var omtalt i avisa, og at de derfor var å anse som «alminnelig kjent». Her var politiet til å begynne med delvis uenige, spesielt når det gjaldt eldre saker som var lite omtalt. Dessuten hadde de av kapasitetshensyn ikke anledning til å vurdere om hver enkelt sak var å anse som alminnelig kjent og dermed gi svar på om de sto i politiets register. Derfor fikk vi etter gjentatte forespørsler ikke svar før publisering på om politiet hadde full oversikt over alle de savnetsakene vi hadde funnet. Politiet gikk imidlertid med på å vurdere noen få utvalgte saker, og ga oss svar på hvorvidt sakene de anså som «alminnelig kjent» sto i Saknetregisteret.

Vi fikk som tidligere nevnt etter hvert også tall på hvor mange savnetsaker fra Trøndelag politidistrikt som var registrert tiår for tiår i Saknetregisteret etter 1970. Da la vi merke til at vi hadde funnet langt flere saker enn det politiet hadde registrert på 1980-tallet. Før vi publiserte vår første artikkel, undersøkte politiet dette nærmere. Det første svaret vi fikk var

at sju av savnetsakene Adresseavisen hadde funnet i Trøndelag på 1980-tallet, ikke så ut til å være registrert i Saknetregisteret.

Senere opplyste politiet at totalt 29 av sakene i Adresseavisens oversikt, ikke sto i Saknetregisteret. Ved å søke målrettet i digitaliserte avisarkiv og ved hjelp av blant annet muntlige kilder, fant altså Adresseavisen en rekke savnetsaker som politiet ikke hadde oversikt over.

Politiet har etter publisering av vår første artikkel også svart på hvilke av sakene i Adresseavisens oversikt som står i Saknetregisteret.

Oppsummert har Adresseavisen opplevd forsøket på å få opplysninger fra politiet som todelt. Det første halvåret møtte vi motstand og det måtte flere runder og av og til lang tid til for å få svar. Vi fikk heller ikke svar på alt vi hadde håpet på fra starten av. Dette skapte utfordringer spesielt når det gjaldt sammenligningen av vår egen kartlegging og sakene politiet hadde oversikt over. Lokalt politi mente selv de hadde gode grunner til å legge seg på den linjen de valgte, og dobbeltsjekket sine vurderinger med både Kripos og Politidirektoratet.

I siste del av arbeidet med prosjektet har Trøndelag politidistrikt vist stor interesse for vår kartlegging og har strukket seg langt for å kunne gi opplysningene vi etterspurte. De har også startet et eget prosjekt for å registrere sakene de manglet (les mer under konsekvenser).

5.15. Utfordring. Full oversikt?

Før første sak gikk i trykken, måtte vi ta noen svært gjennomtenkte valg rundt hvordan vi skulle omtale tallmaterialet. Vi skrev at «minst 68 personer var savnet og aldri funnet i Trøndelag siden 1970». Denne formuleringen kunne vi være helt sikre på at ble riktig, og vi var opptatt av å ikke presentere vår egen undersøkelse som en fullstendig oversikt.

Vi antok at det kunne stå noen flere saker i Savnetregisteret, som hadde skjedd i Trøndelag, enn dem vi hadde funnet i vår egen kartlegging. Savnetsaker som antas å være personlige tragedier, blir eksempelvis ikke nødvendigvis omtalt i avisa.

I tillegg til å bruke tallet fra vår egen undersøkelse, publiserte vi også det totale antallet savnede fra Trøndelag politidistrikt i Saknetregisteret fra 1940-tallet og frem til i dag, som er 114. Her måtte vi imidlertid presisere at flere av sakene var trøndere savnet i utlandet eller andre steder i Norge. Før publisering fikk vi også svar fra politiet på hvor mange av de registrerte «trøndersakene» i Saknetregisteret etter 2010 som hadde skjedd i Trøndelag. Dette ga oss nok en bekreftelse på at en god del av sakene fra Trøndelag politidistrikt i Saknetregisteret, omhandlet hendelser som har skjedd i utlandet. Senere har politiet vært behjelpelige med å bekrefte dette ytterligere, noe som betyr at vår egen kartlegging av antallet savnetsaker i Trøndelag var nokså komplett.

5.16. Kartlegging av løste savnetsaker

Kan løsningen i gamle savnetsaker gi relevant innsikt med tanke på nye og fremtidige mysterium? Vi var interesserte i å finne eksempler på trønderske savnetsaker som var blitt løst etter lang tid. Samtidig som vi søkte etter uløste savnetsaker i avisarkivene, lagde vi derfor også en oversikt over saker der savnede ble funnet. Vi fant naturlig nok en rekke slike saker i forbindelse med researchen vi allerede var i gang med, men vi søkte i tillegg målrettet etter saker der den savnede ble funnet.

6. Funn og nyhetsverdi

Adresseavisens undersøkelser har ledet til en artikkelserie som formidlet helt ny og omfattende kunnskap og dokumentasjon om trønderske savnetsaker. En slik kartlegging av både løste og uløste saker er ikke gjort tidligere i denne regionen.

Statistikken og gjennomgangen av til sammen over hundre saker (uløste og løste) gir i seg selv interessant informasjon. Tallet på hvor få savnede i Trøndelag som blir funnet etter lang tid, sier noe om hvor tidskritisk den innledende innsatsen for å finne savnede er. Samtidig viser det også at alt håp aldri er ute, selv etter flere tiår. Adresseavisens kartlegging viser også hvilke saker som skjuler seg bak statistikken, og gir et grundig innblikk i de ulike typene savnetsaker. I Trøndelag er det få savnetmysterier. I de fleste sakene der den savnede aldri er funnet, vet pårørende mye om hva som skjedde. Det er svært få savnetsaker i fylket der pårørende har hatt mistanke om at noe kriminelt ligger bak forsvinningen.

6.1. Omfang og manglende registrering

Minst 68 personer er savnet og aldri funnet i Trøndelag fylke i perioden 1970-2020.

- 29 av disse personene sto ifølge politiet ikke registrert i Saknetregisteret. Den nyeste saken politiet ikke hadde oversikt over var fra 2008. Dette viser at det ikke bare var gamle saker som manglet.

«Ved funn av et ukjent lik, kan opplysninger i Saknetregisteret være avgjørende for en identifisering», har Kripos selv opplyst til Adresseavisen.

Når ukjente levninger blir funnet eksempelvis i sjøen, vil disse bli sjekket opp mot registrerte savnede personer i Saknetregisteret. Dersom ikke alle savnede står i Saknetregisteret, er det en stor sjanse for at de «manglende sakene» ikke blir undersøkt opp mot levningene som er funnet. Bare i Trøndelag er det siden 2005 funnet levninger etter to personer i sjøen som politiet i skrivende stund ikke har klart å identifisere.

6.2. Mangler DNA

I mange saker i Saknetregisteret har politiet sikret DNA fra den savnede eller referanseprøve fra familiemedlemmer. De siste 15 årene er det også gjort et arbeid for å hente inn DNA-prøver i eldre savnetsaker. Adresseavisens undersøkelser avdekket at det er svært vilkårlig hvorvidt det finnes DNA eller ikke i de trønderske savnetsakene. I noen eldre savnetsaker var det hentet inn DNA. I andre saker, også nyere saker, var dette aldri blitt gjort.

- I minst 61 savnetsaker i Trøndelag manglet politiet DNA fra savnede eller familien. Tilgang på DNA fra savnede eller familien kan bidra til en rask oppklaring ved funn av uidentifiserte levninger.

6.3. Mange ulykker, få mysterier

Adresseavisens egen undersøkelse av 57 savnethendelser med til sammen 66 savnede personer i Trøndelag i perioden 1970-2020 ga verdifull innsikt:

- 52 personer har så å si helt sikkert havnet i sjø, elv eller ferskvann. 48 av dem var i båt da hendelsen skjedde. 27 havnet trolig over bord uten at båten sank, mens 21 er savnet etter at fartøyet sank eller kantret. 21 savnede var alene i båten da hendelsen skjedde.
- Av de 48 som var i båt da de ble savnet, var minst 17 i arbeid som yrkesaktive fiskere eller sjømenn. De andre var ute på fritidsfiske eller i et annet ærend. Mange av dem brukte båten som fremkomstmiddel for å komme seg fra a til å.

- I en del savnetsaker til sjøs er det også stor usikkerhet rundt hva som skjedde. I minst fem tilfeller er båten aldri funnet.
- 8 personer er savnet fra land der den soleklare teorien likevel er at den savnede har havnet i vann. I alle disse tilfellene skjedde forsvinningen nær elver, ferskvann eller sjøen. I 2 tilfeller ledet sporene tydelig ned mot vannet, mens det i 2 andre tilfeller er funnet støvler eller sko som indikerer at personen har havnet i vannet.
- I minst seks savnetsaker er det vanskelig å vite sikkert hva som har skjedd eller hvor den savnede ble av, selv om det også her finnes teorier. I tillegg har politiet i sitt Saknetregister trolig noen få andre savnetsaker i Trøndelag der det er vanskelig å vite hva som har skjedd med den savnede.
- I minst syv saker antar familien at forsvinningen skyldes en personlig tragedie.
- Blant de 66 savnede er det 4 kvinner og 62 menn. Den store overvekten av menn skyldes blant annet det store antallet sjømenn, fritidsfiskere og båtfolk som er savnet. I Kripos sitt nasjonale Saknetregister er det 1390 menn og 168 kvinner.
- I tillegg til disse 66 savnede personene, har politiet ytterligere 2 savnetsaker som er registrert i Kripos sitt Saknetregister etter 2010, og der siste kjente observasjon av savnede skal være gjort i Trøndelag fylke. Adresseavisen er også kjent med at politiet i sitt saknetregister har noen andre savnetsaker fra Trøndelag som Adresseavisen ikke har omtalt. Adresseavisen har etter gjentatte forespørsler ikke fått svar på hvor mange saker dette dreier seg om eller hvilke typer saker det er snakk om.
- Adresseavisen fant også ut at antall savnetsaker uten funn har blitt kraftig redusert tiår for tiår siden 1970-tallet. Langt færre forsvinner på sjøen i Trøndelag i dag. En del av årsaken kan trolig forklares med færre yrkesaktive sjømenn og bedre sikkerhet til sjøs.

6.4. Å leve videre

Gjennom arbeidet med Savnet-prosjektet var Adresseavisen i kontakt med over 60 pårørende til personer som aldri har blitt funnet. Kontakten med pårørende ga svært mye kunnskap om hvordan forsvinningene har preget familiene:

- Det store flertallet av pårørende Adresseavisen var i kontakt med, mente det at savnede aldri ble funnet, gjorde sorgprosessen mer krevende. Mange trakk frem fraværet av en vanlig grav, og andre påpekte at alle ubesvarte spørsmål har gjort det vanskeligere å leve med tragedien.
- Enkelte pårørende Adresseavisen snakket med, ga uttrykk for at det at den savnede aldri ble funnet, ikke hadde spilt noen stor rolle for hvordan de opplevde sorgen. I alle disse sakene vet man etter all sannsynlighet hva som skjedde med den savnede.
- Kontakten med pårørende ga også informasjon om en rekke andre forhold rundt hvordan det er å leve videre uten å ha en vanlig grav å gå til. Adresseavisen publiserte sitater fra over 30 pårørende. Dette ga leserne et nokså unikt innblikk i hvordan savnetsakene har preget familiene.

6.5. Kartlegging av løste savnetsaker

Parallelt med undersøkelsene av uløste savnetsaker, gjorde Adresseavisen også en kartlegging av trønderske savnetsaker som ble løst. Hensikten var her blant annet å undersøke hvor vanlig eller uvanlig det er at savnede blir funnet etter lang tid:

- I perioden 1970-2020 fant Adresseavisen sju trønderske savnetsaker som ble oppklart ved funn av savnede etter mer enn ett år. Avisen publiserte en kort omtale av hver av de sju sakene.
- Langt flere enn de sju savnetsakene i Trøndelag er blitt løst etter mer enn én måned. Adresseavisen gjennomførte en kartlegging av 48 slike saker. Dette ga kunnskap om hvor savnede blir funnet etter lang tid, om funnstedet var langt unna der savnede sist ble sett i live og antatt dødsårsak.
- I saker der savnede ikke er funnet, kan det oppstå spekulasjoner om noe kriminelt har skjedd. Adresseavisens kartlegging av de løste savnetsakene i Trøndelag, viser at forsvinningene oftest skyldes ulykker, sykdom og i noen tilfeller personlige tragedier. Det har likevel skjedd noen få ganger at savnede personer er funnet drept i Trøndelag, men i disse tilfellene har det kun gått noen dager mellom savnetmeldingen og funnet. Nasjonalt finnes det imidlertid flere eksempler på savnede som er funnet drept etter lang tid.
- Adresseavisen gjorde også en egen kartlegging av 35 offentlig omtalte savnetsaker i Trondheim der den savnede ble funnet død etter mer enn én uke. 26 av dem ble funnet omkommet i vann, eksempelvis i Nidelva, i sjøen eller ved kaier nær sentrum. De andre ble funnet på land, de aller fleste i terrenget relativt langt unna bebyggelse. 13 av de 35 savnede fra Trondheim, ble funnet i fjæra eller ute i Trondheimsfjorden. 11 av dem hadde drevet langt med strømmen. Dette funnet var viktig for å påvise at savnede fra Trondheim kan bli funnet helt andre steder.

7. Konsekvenser

34 år etter at faren forsvant avla Bjørn Arve Skorstad DNA-prøve ved Sentrum politistasjon i Trondheim i september i fjor. Faren, Ragnar Skorstad, ble savnet etter en tur alene i båt på Altfjorden på Otterøya utenfor Namsos i 1987. Dette var én av savnetsakene Adresseavisen fant som ikke var registrert i Saknetregisteret. Den manglende registreringen gjorde at politiet trolig ikke ville ha sjekket et eventuelt funn av levninger i sjøen opp mot denne savnetsaken. De hadde rett og slett ikke oversikt over den. Politiet ville heller ikke hatt DNA å sammenligne med dersom det skulle dukke opp levninger fra den savnede trønderen. Sønnens DNA-prøve i fjor høst var et resultat av Adresseavisens artikler.

– Jeg synes det er veldig viktig at det jobbes for å få systemet i orden med at sakene blir registrert som savnetsaker og at det blir tatt DNA-prøver. Selv om det har gått lang tid siden pappa forsvant, kjenner jeg likevel på et lite håp om at jeg kan få svar på om det fins levninger og hvor de ble funnet, sa Skorstad i fjor høst.

7.1. Politiets savnetprosjekt

- Trøndelag politidistrikt satte på grunn av Adresseavisens artikkelserie i gang sitt eget prosjekt for å registrere de manglende sakene Adresseavisen fant. Ifølge politiet er det 29 savnetsaker som skal registreres i Saknetregisteret. Full oversikt over alle savnetsaker der savnede aldri er funnet, øker sjansen for identifisering når det blir funnet levninger. I ytterste konsekvens gir det pårørende en større mulighet for å få en grav å gå til.
- Politiet vil også hente inn DNA i totalt 61 savnetsaker. Det hentes inn DNA i de 29 sakene politiet manglet oversikt over. I tillegg blir DNA-referanseprøve hentet inn i andre saker som allerede står i registeret, men der DNA manglet. Dette er en del av

politiets store arbeid med å komplettere opplysningene i Saknetregisteret. Arbeidet pågår i skrivende stund fortsatt.

- Savnet-serien har også ført til at politiet i Trøndelag har fått bedre kunnskap om savnetsakene i distriktet der den savnede aldri er funnet.

– Det er viktig å ha oversikt over alle savnede slik at vi er i stand til å identifisere når det blir funnet levninger. Et samfunn skal også ha oversikt over sånne ting, sa kriminaltekniker og leder for Midt-Norge i ID-gruppa i Kripos, Frode Reiten, til Adresseavisen i fjor høst. Det er han som leder det nye savnetprosjektet til politiet i Trøndelag.

Kripos har holdepunkter for å anta at det er mangelfull innsending av opplysninger til Saknetregisteret også i andre politidistrikt, ifølge seksjonsleder for DNA og saknet i Kripos, Heidi Frydenberg.

8. Etske problemstillinger

Se for deg at en av dine aller nærmeste plutselig forsvinner og aldri dukker opp igjen. Savnetsaker er en enorm påkjenning for pårørende og tilnærmingen til dem ble nøye vurdert i hvert enkelt tilfelle. For å kunne opptre respektfullt, er det viktig å kunne mest mulig om saken på forhånd. I noen tilfeller kunne vi ikke være hundre prosent sikre på om den savnede faktisk var funnet eller ikke, og i de fleste tilfeller visste vi ikke hvordan familien hadde taklet savnet.

Vi opplevde det store flertallet av de vi kontaktet, som positivt innstilt til vårt arbeid. Vi har ikke opplevd negative reaksjoner etter publisering.

For noen var det naturlig nok vanskelig at vi pirket i gamle sår, men ved å bruke god tid på å forklare hensikten med prosjektet, var de aller fleste positive til å gi opplysninger til vårt arbeid med prosjektet. Noen svært få var negative. En del ga uttrykk for at det var godt å snakke om dette, og at omtalen sørget for at de savnede ikke ble glemt. Flere sa at de satte pris på vår kartlegging av savnetsakene. Vi tenkte nøye gjennom hvordan vi skulle ordlegge oss for å vise mest mulig hensyn, og for at vår kontakt skulle være minst mulig belastende. Vi forsøkte å være så åpne som mulig om våre intensjoner og hva prosjektet vårt gikk ut på.

Kontakten med de pårørende i verifiseringsfasen var en viktig del av prosjektet og hadde flere funksjoner. I tillegg til å verifisere sakene, kunne vi innhente mer informasjon til våre statistiske undersøkelser, men ikke minst varsle og forberede de pårørende på at sakene ble omtalt. Dette vurderte vi som viktig både i saker der savnede ble omtalt med navn og der de ble anonymisert.

Ulike omstendigheter rundt forsvinningene og hensyn til pårørende gjorde at vi valgte å anonymisere noen av savnetsakene i vår oversikt.

Kripos antar at en del av de uløste savnetsakene er personlige tragedier. Dette ble bekreftet av flere av de pårørende vi har snakket med. Vi hadde flere diskusjoner om hvordan vi skulle omtale disse sakene. Her var vi også i tett dialog med pårørende, og lyttet til deres innspill. På grunn av omtalen av personlige tragedier, valgte vi i den første dokumentaren å publisere en faktaboks høyt oppe i brødteksten med nummer til hjelpetelefoner.

I reportasjen «de uløste dødsgåtene» forteller vi om to likfunn i Trøndelag der det fortsatt er et mysterium hvem personene var. Her fikk vi tilgang på bilder av en hodeskalle, som vi valgte å ikke bruke. Vurderingen vår var at her har politiet DNA-prøver av levningene, samtidig som de henter DNA-prøver i savnetsaker der vi har avdekket at dette mangler. De nye DNA-prøvene kan føre til oppklaring av hvem den døde personen var, og for å skåne de pårørende, valgte vi å ikke publisere bilder av hodeskallen.

I arbeidet med prosjektet intervjuet vi også psykologspesialist og professor Atle Dyregrov som har jobbet med pårørende i svært mange savnetsaker. Vi ba ham lage en punktliste med råd til pårørende i savnetsaker. Denne publiserte vi i den første dokumentaren.

9. Formidling

Den første dokumentaren som ble publisert 16. april, er bygd opp i kapitler der vi går nærmere inn i savnetsakene med Ole Martin Dahle, en anonymisert case, Malvin Johannes Bless og Odin André Hagen Jacobsen. Disse historiene ble spesielt valgt fordi vi ønsket å vise hvor ulike savnetsakene i Trøndelag er. Tre av historiene er rene mysterium, men i den ene saken får familien svar etter flere år. I Odin-saken er en av hypotesene at det har skjedd en kriminell handling, men i både den og den anonymiserte casen er alle muligheter tilsynelatende åpne. Historien om Bless er en case som viser hvordan flertallet av savnetsakene i Trøndelag er. Familien vet mer eller mindre hva som skjedde, men den savnede er aldri funnet.

Historien om Ole Martin Dahle er delt inn i fire kapitler som er spredt gjennom teksten. Den er ment å fungere som en rød tråd som skal holde på leseren. For å skape nærhet til historien har vi dels skrevet i nåtid.

Vi har også designert et kart som automatisk zoomer inn på det aktuelle stedet vi forteller fra i dokumentaren. Kartet viser også siste sikre observasjon i oversikten over de savnede.

Målet har vært å treffe både den som vil lese de nære historiene, og de som vil fordype seg i tall og funn. Saken inneholder derfor en rekke faktabokser med funn fra avisas research. I artikkelen har leseren også en mulighet til å fordype seg i de forskjellige savnetsakene i Trøndelag. Her kan publikum lese kort om hver enkelt sak, se en faksimile fra avisomtalen og i flere tilfeller lese et sitat fra pårørende. Samtidig viser kartet deg hvor forsvinningen skjedde.

Vi har også brukt elementer fra vår research i selve presentasjonen. Innledningsvis benytter vi både Twitter-meldinger fra politiet og avisfaksimiler fra savnetsaker for å gi et bilde av omfanget. Videosnutter fra relevante steder og dronevideoer er andre virkemiddel vi tok i bruk for å skape flyt i presentasjonen. Den gjennomgående blå tonen og bølgene som dukker opp enkelte steder, er heller ikke tilfeldig. Flertallet av de savnede er antatt å ha forsvunnet i vann, enten det er sjø, elv eller innsjø.

Under utdelingen av European newspaper award vant Adresseavisens Savnet-prosjekt flere designpriser. Hele presentasjonen av dokumentaren både på papir og nett vant pris innen kategorien «cross media». I tillegg fikk Adresseavisen en pris for førstesiden på papir.

10. Vedlegg:

Saksliste – i kronologisk rekkefølge

Dokumentar:

16.04.2021. [På 50 år ble minst 68 personer savnet og aldri funnet i Trøndelag](#)

Andre artikler og reportasjer:

21.04.2021. [John forsvant på mystisk vis i dette området. Samme vår dukket det opp et nytt spor](#)

23.04.2021. [Båten med fire om bord forsvant sporløst i Trøndelag: - Det er en gåte](#)

26.04.2021. [De uløste dødsgåtene](#)

30.04.2021. [Derfor mener han politiet i Trøndelag har større mulighet til å oppklare savnetsaker i dag](#)

05.05.2021. [Ekspert om hjelp til kriserammede familier: - Ikke gode nok](#)

07.05.2021. [Odin-saken: Dette skjedde de første timene og dagene](#)

12.05.2021. (Videomøte) [– Jeg tror det var veldig vanskelig for meg å forstå at han var død](#)

13.05.2021. [Politiet vil hente inn DNA i eldre savnetsaker etter Adressa-artikkel](#)

16.05.2021. [Familien har ikke hørt fra Odd Gunnar på 11 år: - Jeg håper i mitt stille sinn at han lever](#)

09.09.2021. [Politiet vil ta DNA-prøver i 61 trønderske savnetsaker](#)